

मण्डनदेउपुर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड १

मण्डनदेउपुर, फागुन १५ गते, २०७४ साल

संख्या ११

भाग १

मण्डनदेउपुर नगरपालिका

मण्डनदेउपुर नगरपालिकाको पूर्वाधार ब्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७४

नगरसभाबाट स्वीकृत मिति: २०७४/१०/१८

प्रमाणित मिति: २०७४/११/३

प्रस्तावना:

मण्डनदेउपुर नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र पूर्वाधार संरचनाको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरी स्थानीय जनतालाई पूर्वाधार सेवा उपलब्ध गराउनको लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा ५७ र २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम मण्डनदेउपुर नगरपालिकाको नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यसको नाम नगरपालिकाको “मण्डनदेउपुर
पूर्वाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७४” रहेकोछ ।
(२) यो ऐन नगरसभाबाट पारित हुनासाथ तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसँगले अर्को अर्थ नलागेमा यस- ऐनमा,
(क) “प्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको नगर प्रमुख सम्भन्तुपर्छ ।
(ख) “उप प्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको उप-प्रमुख सम्भन्तु पर्छ ।
(ग) “नगरपालिका” भन्नाले संविधान बमोजिम स्थापना भएको नगरपालिका
सम्भन्तुपर्छ ।
(घ) “कार्यपालिका” भन्नाले नगरपालिकाको कार्यपालिका सम्भन्तुपर्छ ।
(ङ) “नगर सभा” भन्नाले संविधानको धारा २२२ को उपधारा (१)
बमोजिमको नगर सभा सम्भन्तु पर्छ ।
(च) “पूर्वाधार” भन्नाले यस ऐनमा अनुसूची १ मा उल्लेख भए
बमोजिमका विषयसँग सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधारलाई सम्भन्तु पर्दछ ।
(छ) “जलश्रोत” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्र भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत
वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानीको श्रोत सम्भन्तु पर्छ ।
(ज) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन बमोजिम
बनेको नियमावलीमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्तु पर्छ ।
(झ) “उपभोक्ता संस्था” भन्नाले पूर्वाधार सेवाबाट लाभ प्राप्त गर्ने समूह वा
सामूदायिक संस्थालाई सम्भन्तु पर्दछ ।
(ञ) “अमानत” भन्नाले ठेक्कामा नलगाई स्थानीय सरकार आफैले सिधै
सम्पन्न गर्ने निर्माण कार्य वा सेवा सम्बन्धी कार्य सम्भन्तु पर्छ ।

परिच्छेद २

स्थानीय सडक तथा यातायात व्यवस्थापन

३. **स्थानीय सडकहरुको बर्गिकरण:** (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सडक
विस्तार गरी यातायात सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यकता अनुसार
सडकहरुको बर्गिकरण बृहत्तर सडक सञ्जाल गुरुयोजना तयार गर्नेछ ।

(२) नगरपालिका स्तरमा मूख्यतः निम्नानुसारका सडकहरू रहनेछन्:

(क) **नगरपालिका सडक** : नगरपालिकामा रहेका सडक मध्य महत्वपूर्ण स्थानमा रहेको नगर सडकहरूलाई नगर सडकको रूपमा बर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकको चौडाई १४ मिटर देखी न्यूनतम ६ मिटर हुनु पर्नेछ । सेट ब्याक १.५ मिटर हुनुपर्ने छ । हरेक वडादेखी नगर केन्द्र सम्म पहुँच पुऱ्याउन वडा नगर सडक सन्जालको विकास गर्ने । नगर चक्रपथको विस्त्रित गुरुयोजनालाई आधार बनाई सडकको विकास र विस्तार गर्ने।

(ख) **वस्ती सडक**: नगरपालिकाका बस्तिहरूमा यातायातको पहुँचका लागि बनाइएका सडकहरूलाई ग्रामिण सडकको रूपमा बर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकहरू १४ मिटर देखी ६ मिटर सम्म चौडा हुनेछन्।

(ग) **कृषि सडक**: नगरपालिका भित्रका मुख्य मुख्य कृषि उत्पादन क्षेत्र र वजारलाई जोड्ने सडकहरू यस अन्तर्गत पर्दछन्। यसको न्यूनतम चौडाई ६ मिटर हुनुपर्दछ ।

(घ) **घोडेटो मुल बाटो** : मानिस र पशु चौपाया मात्र हिड्ने १ भन्दा बढी गाउँ वस्ती जोड्ने बाटोलाई घोडेटो मुल बाटोको रूपमा बर्गिकरण गरिनेछ । यसको न्यूनतम चौडाई २ मिटरको हुने छ ।

(ङ) **गोरेटो बाटो** : मानिस र चौपाया हिड्ने वस्तीबाट घोडेटो मुलबाटो वा वस्ती सडक सम्म जोडिने अधिकतम १ कि मी लम्बाईका सडकलाई गोरेटो बाटो भनिन्छ । यसको चौडाई न्यूनतम ५ फिटको हुनेछ ।

(च) नगरपालिकाको विभिन्न बाटोहरूको मापदण्ड मण्डनदेउपुर नगरपालिकाको लागी शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि मापदण्डमा तोकिए बमोजिम रहनेछ ।

(३) प्रत्येक स्थानीय सडकहरूको घुम्ति तथा मोडहरूमा ठूला सवारीहरूको आवागमन समेत मध्यनजर गरी निर्धारित चौडाई भन्दा ४० प्रतिशत बढी हुनेगरी निर्माण गर्नु पर्दछ ।

सडकको संस्थागत क्षेत्राधिकार

४. मापदण्ड निर्धारण गर्ने:

(१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र निर्माण हुने सडकहरूमा यातायातका

साधन सञ्चालनको मापदण्ड तोक्न सक्ने छ ।

- (२) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र भएका सडकले वहन गर्न सक्ने र वजन आकारको हद तोकी त्यस्ता सडकमा त्यसरी तोकिएको हद भन्दा बढीको सवारी चलाउन नपाउने गरी निषेध गर्न सक्नेछ ।

५. स्वीकृति नलिई संरचना निर्माण गर्न नपाइने

- (१) यस ऐनको दफा (३) बमोजिमका सडक र सडकका अधिकार क्षेत्र भित्र मण्डनदेउपुर नगरपालिकाको लागी शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि मापदण्ड अनुरूप बाहेक कसैले सम्बन्धित अधिकारीको स्वीकृति विना कुनै प्रकारका संरचना निर्माण गर्न वा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा यस ऐन बमोजिम त्यस्ता संरचना भत्काईदिने अधिकार नगरपालिकालाई हुनेछ ।
- (२) कसैलाई कुनै कामका निमित्त सार्वजनिक सडक वा सडक सीमा खन्नु वा भत्काउनु परेमा नगरपालिकाको कार्यालयमा भत्काउनुपर्ने कारण सहित निवेदन दिनु पर्दछ । यसरी प्राप्त निवेदन बमोजिम खन्नु भत्काउनु पर्ने नपर्ने जाँच बुझ गरी खन्दा भत्काई निर्माण गर्न लाग्ने अनुमानित रकम प्राविधिक मुल्याङ्कन गराई सम्बन्धित सरोकारवालाबाट धरौटि लिएर मात्र नगरपालिकाले स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

६. सडकको आवागमनमा बाधा पुऱ्याउन नहुने:

- (१) कसैले सार्वजनिक सडकमा कुनै वस्तु छोडेको, राखेको वा फालेको कारणबाट त्यस्तो सडकको आवागमनलाई कुनै किसिमले बाधा पुऱ्याएको भए त्यस्तो माल हटाउनको निमित्त सरोकारवाला व्यक्तिको नाउँमा नगरपालिकाले आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जारी भएको आदेशको अवधिभित्र नहटाएको वा धनी पत्ता नलागेको माल वस्तुलाई नगरपालिकाले लिलामि गरि प्राप्त रकम राजश्व खातामा दाखिला गरिने छ । मालिक पहिचान भएको तर अटेर गर्ने माल धनिलाई सामन हटाउन लाग्ने शुल्क समेत सम्बन्धितबाट भराउन सक्नेछ ।

परिच्छेद ३

जलश्रोतहरूको संरक्षण र उपयोग

७. **जलश्रोतको उपयोग:** (१) नगरपालिका भित्र रहेका भूमिगत वा सतही जलश्रोतको अनधिकृत प्रयोगलाई निषेध गरी सो को संरक्षण गर्ने दायित्व नगरपालिकाको हुनेछ ।
- (२) जलश्रोतको उपयोग गर्दा देहाय बमोजिमका उपयोगका लागि प्राथमिकता दिइनेछ :-
- क) पिउने पानी
 - ख) सिँचाई
 - ग) पानी घट्ट, औद्योगिक वा निर्माण प्रयोजन
 - घ) जलविद्युत
 - ङ) जल पर्यटन (जलक्रिडा लगायत)
- (३) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पानीको मुहान वा श्रोतको समूचित उपयोग गर्ने अधिकार नगरपालिकालाई हुनेछ । मुहान सम्बन्धी विवादको निर्णय गर्ने अधिकार नगरपालिकामा निहित रहनेछ । जलश्रोत समिति मार्फत पहिचान गरि सुचिकृत गरिने छ ।
८. **अनुमति लिनु पर्ने:**
- (१) यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई कसैले नि व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि बाहेक निम्नानुसार जलश्रोतको उपयोग गर्ने छैन ।
- क) सार्वजनिक वा समूहगतरुपमा खानेपानी वा अन्य घरेलु प्रयोजनको लागि उपयोग गर्न ,
 - ख) सामूहिक रुपमा जग्गाको सिँचाई गर्न,
 - ग) व्यवसायिक वा व्यापारिक प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न,
 - घ) जलक्रिडा जस्ता मनोरंजनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न ,
 - ङ) जलक्रिडा जस्ता मनोरंजनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न ,
 - च) व्यवसायिक रुपमा माईक्रो हाईड्रो, पानी घट्ट सञ्चालन गर्ने,
 - छ) तोकिए बमोजिमको अन्य आवश्यक कार्य गर्न ।
- (२) जलश्रोतको सामूहिक लाभ, व्यवसायिक प्रयोग वा उपदफा (१) मा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्रियाकलाप गर्न नगरपालिकाको अनुमति

लिनुपर्दछ ।

- (३) सो सम्बन्धी प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा सामुदायीक उपयोगका लागि उपभोक्ता संस्था मार्फत र व्यवसायीक उपयोगका लागि दर्तावाला कम्पनीले नगरपालिका समक्ष सम्पूर्ण विवरण खुलाई निवेदन दिनु पर्नेछ । उक्त निवेदनको छानविन गरि स्विकृत गरिए पछि मात्र उक्त श्रोतको उपभोग गर्न पाईनेछ ।
- (४) उपदफा (१) मा जे सुकै लेखिएको भएता पनि नेपाल सरकारको जलश्रोतको उपयोगको राष्ट्रिय प्राथमिकता आयोजना सञ्चालन गर्न यस ऐनले बाधा पुऱ्याउने छैन ।

९. खानेपानी, सिँचाई जस्ता जलस्रोतको सामुदायीक व्यवस्थापन :-

- (१) नगरपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी, सिँचाई, पानी घट्ट, लघु जलविद्युत र ताल पोखरीको लागि जलस्रोत उपयोग गर्न सम्बन्धित परेमा क्षेत्रका उपभोक्ताहरु मिली जल उलभोक्ता संस्थाको गठन गरेर सो मार्फत अनुमति लिएर मात्र निर्माण र सञ्चालन गर्नुपर्ने छ । एक घर एक धारा निती लाई मुख्य आधार बनाइ नगर भित्र रहेका खानेपानीका श्रोतको पहिचान, त्यसको प्रयोग, उपलब्धता सहित विस्त्रित खानेपानी सर्भेक्षण गर्ने ।
- (२) यस ऐन तर्जुमा हुनु अघि अगावै संस्थागत रुपमा कुनै समूह वा संस्थाले उपयोग गरी आएको योजनालाई यो जलश्रोत ऐन तर्जुमा भएको ६ महिना भित्र नगरपालिकामा दर्ता गराउनुपर्दछ ।

१०. जल उपभोक्ता संस्थाको गठन:

- (१) दफा ११ वमोजिम लागि गठन हुने उपभोक्ता संस्थामा ९ देखि १५ जना सदस्यहरु रहन सक्नेछन् । उपभोक्ता संस्थामा ३३ प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्व हुनु पर्दछ ।
- (२) यसरी गठन गर्न चाहने समूहले देहायको विवरणहरु सहित नगरपालिकाको जलस्रोत र वातावरण हेर्ने शाखा समक्ष निवेदन दिनुपर्दछ :
 - (क) उपभोक्ता संस्थाको विधान

- (ख) मुहान दर्ता भईसकेको भए, दर्ताको प्रमाण र नभएको भए श्रोतको विवरण
- (ग) सेवा क्षेत्र र लाभान्वित जनसंख्या
- (घ) परियोजना विकासका लागि आवश्यक बजेट र प्राप्त हुने श्रोत
- (ङ) परियोजनाबाट पर्न सक्ने सामाजिक, वातावरणीय प्रभाव
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको निवेदन उपर छलफल र जाँचबुझ गरी नगरपालिकाले उपभोक्ता संस्था दर्ता गर्न सक्नेछ ।
- (४) उपभोक्ता संस्था अभिष्टिन्न उत्तराधिकारवाला संस्था हुने छ । एक पटक छानिएको संस्थाको कार्य समितिको अवधि ३ वर्षको हुनेछ । अर्को पटकको लागि ३ वर्षे म्याद सकिनु १५ दिन अगावै उपभोक्ताहरूबाट नयाँ समितिको चयन गरि सोको जानकारि नगरपालिकालाई दिनुपर्नेछ ।
- (५) संस्थाको कार्य सञ्चालन प्रक्रिया र विधि, विधानमा तोकिए बमोजिम हुनेछ । यस संस्थाले वार्षिक लेखा परिक्षण र तिर्नुपर्ने कर फर्स्यौट गर्नुपर्ने छ । नगरपालिकाको आर्थिक ऐन र प्रदेश कानुनले तोकेको जलस्रोत उपयोग कर तिर्नुपर्ने छ ।
- (६) यसरी तोकिए बमोजिम विधि प्रक्रिया अवलम्बन नगरेमा नगरपालिकाले उपभोक्ता संस्थाको दर्ता रद्द समेत गर्न सक्नेछ ।

११. जलस्रोतको व्यवसायीक उपयोगका लागि अनुमति लिनुपर्ने:

- (१) औद्योगिक प्रयोजन, जलमनोरञ्जन, १ मेगावाट सम्मको जलविद्युत आयोजना लगायतका जलस्रोतको व्यवसायीक उपयोगका लागि सो को उपयोग गर्ने प्रोप्राइटर, कम्पनी वा संस्थाले नगरपालिकाबाट अनुमति लिनुपर्ने छ ।
- (२) उपदफा १ बमोजिम एक मेगावाट सम्मको जलविद्युत उत्पादन गर्नुपरेमा देहायका विवरणहरू खुलाई नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्दछ ।
- (क) परियोजनाको विवरण,
- (ख) परियोजना रहने स्थानको नक्शा (मुख्य मुख्य संचरना समेत देखिने),
- (ग) पानीको स्रोत र उपयोग हुने पानीको परिमाण,
- (घ) परियोजनाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरूको संख्या र किसिम,

- (ङ) परियोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने अनुमानित कुल अवधि र लागत
- (च) परियोजना सञ्चालनमा पर्ने वातावरणिय जोखिमहरु, वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन
- (३) उपदफा (२) बमोजिम परेको आवेदनमा नगरपालिकाको वातावरण र जलस्रोत हेर्ने शाखाले आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई दरखास्त परेको मितिले तीस दिनभित्र जलस्रोतको परिमाण, उपयोग अनुमतिको अवधि र वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरणका शर्तहरू तोकी आवेदनकर्तालाई अनुमति प्रदान गर्न सक्ने छ ।
- (४) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अगावै जलस्रोतको उपयोग गरिरहेको प्रोपाइटर वा संस्थाले पनि तोकिएको विवरण सहित यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ३ महिनाभित्र अनुमतिपत्रको लागि आवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (५) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले जलस्रोतको उपयोग वापत स्थानीय र प्रदेश सरकारलाई कानुन बमोजिमको दस्तुर वा वार्षिक शुल्क बुझाउनुपर्नेछ ।
- (६) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफ्नो अनुमतिपत्र विक्री गर्न वा अन्य कुनै प्रकारले कसैलाई हस्तान्तरण गर्नु परेमा नगरपालिकामा उपयोग अनुमति हस्तान्तरणको लागि आवेदन दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ४

स्थानीय खानेपानी तथा सिंचाई व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१२. स्थानीय खानेपानी बोर्ड गठन गर्न सक्ने : (१) नगरपालिका क्षेत्रमा खानेपानी सेवालाई नियमित, र व्यवस्थित सुलभ बनाई भरपर्दो सेवा प्रदान गराउन गर्न स्थानीय खानेपानी बोर्डको स्थापना गर्न सक्नेछ ।
- (२) नेपाल सरकार, सार्वजनिक संस्थान र स्थानीय उपभोक्ता संस्थाको लागत सहभागितामा निर्माण भई सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा बढि खानेपानी आयोजनाहरु मार्फत ५०० भन्दा बढी धाराहरुबाट खानेपानी सेवा प्रवाह गरिरहेको अवस्थामा स्थानीय खानेपानी बोर्ड बनाई सेवा प्रवाह गर्न सक्नेछन् ।
- (३) यस प्रयोजनको लागि एक भन्दा बढी उपभोक्ता संस्थाहरुले यस्तो बोर्ड गठनका लागि नगरपालिका समक्ष आवेदन पेश गर्नुपर्ने छ । यसरी बोर्ड गठनको लागि देहायका विवरणहरु सहित पेश गर्नुपर्दछ:-

- (क) खानेपानी सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने भौगोलिका क्षेत्र,
 (ख) सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने क्षेत्रभित्र रहेको खानेपानीको परिमाण
 (ग) उपभोक्ताको अनुमानित संख्या तथा सेवा मागको विवरण,
 (घ) सेवा सञ्चालन गर्नको लागि लाग्ने अनुमानित लागत,
 (ङ) सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, सौको मर्मत सम्भार तथा सुधार वा सेवा विस्तारको लागि तयार गरिएको दीर्घकालीन योजना,
 (च) बोर्ड आफैले वा अन्य व्यक्ति र संस्थामार्फत सेवा सञ्चालन गराउने हो सो सम्बन्धी व्यहोरा,
 (ज) कुनै सरकारी निकायले सञ्चालन गरिरहेको सेवा प्रणालीलाई बोर्डमा हस्तान्तरण गरी सेवा सञ्चालन गर्ने भए त्यस्तो सेवा प्रणाली सँग आबद्ध सम्पत्ति तथा दायित्व
 (झ) सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका प्रस्तावित मोडेल
 (ञ) आयोजना प्रवलीकरणको लागि लाग्ने लागत सहितको थप श्रोतको एकिकन पहिचान र उपलब्धताको अवस्था।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम परेका निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो बोर्ड गठन गर्नु आवश्यक देखिएमा नगरपालिकाले माग बमोजिम बोर्ड गठन गर्न सक्नेछ ।
- (५) बोर्ड अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित संगठित संस्था हुनेछ । खानेपानी आयोजनाको निर्माण, विस्तार, मर्मत सम्भार, महशुल असुली, कार्यालय व्यवस्थापन लगायतका कार्य आफै गर्न सक्नेछ ।

१३. खानेपानी तथा सिंचाईको शुल्क निर्धारण: (१) खानेपानीको महसूल निर्धारण गर्नको लागि देहायका सदस्यहरु भएको महसूल निर्धारण समितिगठन गर्नेछ- :

(क) नगरपालिकाको प्रमुख	अध्यक्ष
(ख) स्थानीय जल उपभोक्ता संस्थाहरुको प्रतिनिधि	सदस्य
(ग) नगरपालिकाको लेखा प्रमुख	सदस्य सचिव

परिच्छेद ५

भवन निर्माण तथा शहरी विकास सम्बन्धी कार्यहरु

१४. स्वीकृति नलिई निर्माण तथा विकास गर्न नहुने:

- (१) नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र व्यवस्थित, सुरक्षित र योजनाबद्ध विकासका लागि कसैले पनि नगरपालिकाबाट स्वीकृति नलिई कुनै नयाँ भवन बनाउने, पुरानो भवन भत्काइ पुनः निर्माण गर्ने, तला थप गर्ने, मोहोडा फेर्ने वा साविकको भवनमा भ्याल, ढोका, दलान बार्दली, कौशी, आदि थपघट गरी बनाउने वा सोसंग सम्बन्धित गर्नु गराउनु हुदैन ।
- (२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि नगरपालिकाले मण्डनदेउपुर नगरपालिकाको लागी शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धि मापदण्ड (२०७४ मा उल्लेख भए बमोजिम गर्ने गराउने, एकिकृत नगर विकास गुरुयोजना तयार गर्ने ।

१५. भवनको दर्ता : (१) नगरपालिका भित्र निर्माण भएका सम्पूर्ण भवन तथा संरचनाहरुहरुको तोकिए बमोजिम दर्ता गराई अभिलेख तयार गरिनेछ ।

१६. भवनको डिजाइन तथा नक्सा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र पक्कि भवन -आर सि सी स्ट्रक्चर निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्न प्रचलित कानुन र भवन निर्माण मापदण्ड बमोजिम स्वीकृतिको लागि नगरपालिका समक्ष दरखास्त दिँदा नक्सा साथ डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

विभिन्न भवनहरुका लागी न्यूनतम प्लट वा घडेरीको क्षेत्रफल

उद्देश्य :

- न्यूनतम क्षेत्रफल भएका घडेरी जग्गामा मात्र विभिन्न प्रयोजनका लागि भवन निर्माण कार्य गर्न दिने
- जग्गाको अनियन्त्रित खण्डिकरणलाई निरुत्साहित गर्ने

क्रम संख्या	भवनको प्रकार	न्यूनतम क्षेत्रफल (वर्ग मि)	भवनले चर्चेको जग्गा (कभरेज)	पार्कीङ्गको लागी छुट्टाउनु पर्ने जग्गाको व्यवस्था	कैफियत
७.१	आवासीय				
	पहाड	९६	७० %	<२५०	घडेरीको

क्रम संख्या	भवनको प्रकार	न्यूनतम क्षेत्रफल (वर्ग मि)	भवनले चर्चको जग्गा (कभरेज)	पार्कीङको लागी छुट्टाउनु पर्ने जग्गाको व्यवस्था	कैफियत
			वर्ग मि ६० % >२५० वर्ग मि		क्षेत्रफलको आधारमा निर्धारित
७.२	संयुक्त आवास	१२५०	५० %		
७.३	सामुहिक आवास	१२५०	५० %		
७.४	कार्यालय	१०००	५० %	२० %	
७.५	व्यापारिक				
	सानो किराना पसल	२५०	७० % <२५० वर्ग मि ५० % >२५० वर्ग मि		व्यापारिक गतिविधि हुने भवन घडेरीको क्षेत्रफलको आधारमा निर्धारित
	सुपर मार्केट (super market)	३०००	५० %	३० %	थप पार्कीङ व्यवस्थाको लागी वेसमेन्ट आदि समेत प्रयोग गर्न सकिने
७.६	शैक्षिक				
	प्राथमिक विद्यालय	२०००	४० %		
	उच्च माध्यमिक विद्यालय	६५००	४० %	१५ %	
७.७	स्वास्थ्य				
	प्राथमिक उपचार केन्द्र	२५००			
	अस्पताल	६०००	४० %	२० %	

क्रम संख्या	भवनको प्रकार	न्यूनतम क्षेत्रफल (वर्ग मि)	भवनले चर्चेको जग्गा (कभरेज)	पार्कीङ्गको लागी छुट्टाउनु पर्ने जग्गाको व्यवस्था	कैफियत
७.८	मनोरञ्जन सिनेमा हल	२०००	४० %	२० %	
७.९	लज	५००			
७.१०	होटल	३०००	४० %	२० %	

१७. **बस्ति विकासको लागि अनुमति दिने** :नगरपालिका भित्र कुनै व्यक्ति समूदायले जग्गालाई घडेरी प्रयोजनका लागि विकास गर्ने वा यसरी विकास गरी विक्रि गर्ने प्रयोजनबाट बस्ति विकास परियोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा नगरपालिकाको कार्यालयमा बस्ती विकासको कार्ययोजना सहित अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्दछ । कृषि क्षेत्रको पहिचान गर्ने र कृषि क्षेत्र घोषणा गरी उक्त क्षेत्रको संरक्षण गर्न भवन निर्माण कार्यलाई रोक्ने । घोसित क्षेत्र भित्र कृषि उत्पादनलाई असर गर्ने उद्योगको स्थापनालाई रोक लगाउने । कृषिमा प्रविधी हस्तान्तरण लाई प्रमुख प्राथमिकता दिने ।

जोखिम संवेदनशील स्रोत नक्साङ्कन (Risk Sensitive Resource Mapping) अनुसार प्रावधानहरु :

उद्देश्य :

- पर्यावरण संवेदनशील क्षेत्र र विकास संभावित क्षेत्र पहिचान गर्ने ।
- विकासका कार्यक्रमहरुलाई पर्यावरण संवेदनशील क्षेत्रमा नियन्त्रण गरि त्यस्ता क्षेत्रहरुको संरक्षण गर्ने ।
- संभावित प्रकोपीय जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने ।

क्रम संख्या	पर्यावरणको हिसाबले संवेदनशील क्षेत्र	विवरण	नर्म्स (Norms)	कैफियत
१.१	भिरालो जमिन	धेरै भिरालो जमिनको अवस्था जसले पहिरोको जोखिम उत्पन्न गर्छ	३०° भन्दा भिरालो जमिनमा विकास विस्तार नगर्ने वा भूगर्बविदले जाचँ र सिफारिस गरेको हुनुपर्ने	
१.२	बाढी प्रभावित जमिन	नदीको पानीले स्थायी किनारा नाघी जलमग्न हुने वा हुन सक्ने क्षेत्र	बाढी प्रभावित क्षेत्रमा विकास विस्तार नगर्ने जस्तै ठूलो/प्रमुख नदीबाट पहाडमा कमसेकम ३० मि र तराईमा ५० मि सेटब्याक छाड्ने, अथवा वैज्ञानिक हिसाबबाट स्थापित दूरी कायम गर्ने	
१.३	सक्रिय चिरा परेको जमिन (active fault line)	फुटेर चिरा परेको जमिन जहाँ जमिन ठाडो या तेर्सो दिशामा खस्केका हुन्छन् र जहाँ समय बित्दै जाँदा भूकम्प जाने संभावना धेरै हुन्छ	मेन सेन्ट्रल थ्रस्ट (Main Central Thrust) र मेन बाउन्डरी थ्रस्ट (Main Boundary Thrust) बाट ५०० मि छाडेर मात्र विकास विस्तार गर्ने	
१.४	बालुवा, सिल्ट (silt), कालीमाटी जम्मा भएको जमिन	यस्तो माटोमा पानीको मात्रा घट्दा वा बढ्दा खुम्चेर भार वहन गर्ने शक्ति घट्न जान्छ जसले जमिन भासिन सक्ने र तरलीकरणको जोखिम उत्पन्न हुन्छ	प्राविधिक सुपरिवेक्षण र आवश्यक सावधानी अपनाएर मात्र विकास विस्तारको कार्य गर्ने	
१.५	प्राकृतिक क्षेत्र			
	जलाशय क्षेत्र	पर्यावरण, सांस्कृतिक तथा आर्थिक महत्वको कारण संरक्षण गर्नु पर्ने नदी, ताल, पोखरी, सिमसार तथा जङ्गल र जलाधार क्षेत्र	यस्ता क्षेत्रहरुको वरिपरि पर्याप्त मात्रामा खुल्ला ठाउँ (buffer) छोड्ने र त्यहाँ विकास विस्तार नगर्ने	
	जङ्गल			

जलाशय क्षेत्रबाट सेटब्याक :**उद्देश्य :**

- नागरिकको जीवन र सम्पत्तिलाई बाढी तथा जल उत्पन्न प्रकोपबाट हुने क्षतिबाट बचाउने ।
- नदीको कोरीडोर (riparian corridor) उत्पादन गर्ने जसले शहरको महत्वपूर्ण खुल्ला क्षेत्रको रूपमा सेवा पुऱ्याउँछ ।
- आवश्यक पूर्वाधार तथा सुविधाहरू विस्तार गर्न जमिन उपलब्ध गराउने ।
- प्रदुषण र हस्तक्षेपको कारण जलाशय क्षेत्र र त्यसका जलीय जैविक प्रजातिहरूलाई कुनै हानि हुन नदिने ।

नदीबाट सेटब्याक निर्धारण गर्दा प्रभाव पार्ने कारकहरू :

क्रम संख्या	नदीको श्रेणी या वर्ग	संरचनाको महत्वको स्तर		
		उच्च महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरू, सामाजिक पूर्वाधारहरू	मध्यम सार्वजनिक तथा निजी भवनहरू	कम सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदान
२.१.१	ठूलो/प्रमुख वर्ष भर, सबै मौसममा ठूलो मात्रामा पानी बहन्छ	५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्र समेट्ने सेटब्याक अथवा तोकिएको ठूलो सेटब्याकमा जुन बढी छ	ठूलो सेटब्याक	मध्यम सेटब्याक
२.१.२	साना वर्ष भर, सबै मौसममा मध्यम मात्रामा पानी बहन्छ	५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्र समेट्ने सेटब्याक अथवा तोकिएको ठूलो सेटब्याकमा जुन बढी छ	मध्यम सेटब्याक	मध्यम सेटब्याक

क्रम संख्या	नदीको श्रेणी या वर्ग	संरचनाको महत्वको स्तर		
		उच्च महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरु	मध्यम सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु	कम सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदान
२.१.३	खोल्सी सबै मौसममा कम पानी बहन सक्छ या केही समयको लागि सुक्खा पनि रहन सक्छ तर वर्षामा भने ठूलै मात्रामा पानी बहन्छ	५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्र समेट्ने सेटब्याक अथवा तोकिएको मध्यम सेटब्याकमा जुन बढी छ	मध्यम सेटब्याक	सानो सेटब्याक

नदीबाट सेटब्याक:

क्रम संख्या	सेटब्याक	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)
२.२.१	ठूलो/प्रमुख नदी ▪ इन्द्रवती	ठूलो/प्रमुख नदीको किनारमा महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरुको लागि तोकिएको सेटब्याकले ५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ त्यही समेट्नु पर्छ अथवा वैज्ञानिक अनुसन्धान नभएसम्म तोकिएको ठूलो सेटब्याक लागू गर्ने	३० मि (पहाड) अथवा ५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायले ताके एवं डिजाइन गरे अनुरूप नदी नियन्त्रण सरचना राख्न पर्ने
		ठूलो/प्रमुख नदीको किनारमा सार्वजनिक तथा निजी भवनहरुको	३० मि (पहाड) अथवा ५० देखि १०० वर्षमा

क्रम संख्या	सेटब्याक	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)
		लागि वैज्ञानिक अनुसन्धान नभएसम्म भविष्यमा बाढीले प्रभाव गर्न सक्ने क्षेत्र समेटेर ठूलो सेटब्याक लागू गर्ने	फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायले ताके एवं डिजाइन गरे अनुरूप नदी नियन्त्रण सरचना राख्न पर्ने
		ठूलो/प्रमुख नदीको किनारमा सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदानको लागि मध्यम तहको सेटब्याक तोक्ने जसको फलस्वरूप बाढी आउँदा पार्क, खुल्ला ठाउँ र खेलकुद मैदानले बाढीको प्रभावलाई कम गर्न मद्दत गर्छ भने नदीको उकास जमिनलाई संरक्षण गर्न पनि मद्दत गर्छ	२० मि (पहाड)
२.२.२	साना नदी <ul style="list-style-type: none"> ■ चाखोला खोला ■ आशी खोला ■ ढाँड खोला ■ थार खोला ■ घ्याम्पेखोला ■ तेर्सोखोला ■ लुभागाँउ खोला ■ चितेखोला ■ ठाडोखोला 	साना नदीको किनारमा महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरुको लागि तोकिएको सेटब्याकले ५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ त्यही समेट्ने अथवा वैज्ञानिक अनुसन्धान नभएसम्म ठूलो सेटब्याक तोक्ने	३० मि (पहाड) अथवा ५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायले ताके एवं डिजाइन गरे अनुरूप नदी नियन्त्रण सरचना राख्न पर्ने
		साना नदीको किनारमा	२० मि (पहाड)

क्रम संख्या	सेटब्याक	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)
	<ul style="list-style-type: none"> ■ पधेरेखोला ■ रोहिणी खोला ■ साठीकुरीया खोला ■ फेदी खोला ■ बोक्से खोला 	<p>सार्वजनिक तथा निजी भवनहरुको लागि वैज्ञानिक अनुसन्धान नभएसम्म मध्यम तहको सेटब्याक तोक्ने</p>	<p>अथवा ५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ</p> <p>साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायले ताके एवं डिजाइन गरे अनुरूप नदी नियन्त्रण सरचना राख्न पर्ने</p>
		<p>साना नदीको किनारका सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकूद मैदानको लागि मध्यम तहको सेटब्याक तोक्ने</p>	<p>२० मि (पहाड)</p>
२.२.३	<p>खोल्सी</p> <ul style="list-style-type: none"> ● गेरुवा खोल्सी ● डडेले खोल्सी ● चाम खोला ● हाँडीखोला ● जुडी खोल्सी ● मुलावारी खोल्सी ● आँपखोला खोल्सी ● जैमाने खोल्सी ● नापीमा उल्लेखीत अन्य सबै खोल्सीहरु 	<p>खोल्सीको किनारमा महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरुको लागि तोकिएको सेटब्याकले अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्र समेट्नु पर्छ अथवा वैज्ञानिक अनुसन्धान नभएसम्म तोकिएको मध्यम सेटब्याक लागू गर्ने</p>	<p>२० मि (पहाड) अथवा ५० देखि १०० वर्षमा फर्कन सक्ने बाढीको प्रभाव क्षेत्र (50-100 yrs flood return period) या अवलोकन गरिएको ऐतिहासिक बाढीको प्रभाव क्षेत्रमा जुन बढी छ</p> <p>साथै आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायले ताकेको एवं डिजाइन गरे अनुरूप नदी नियन्त्रण सरचना राख्न पर्ने</p>
		<p>खोल्सीको</p>	<p>२० मि (पहाड) साथै</p>

क्रम संख्या	सेटब्याक	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)
		किनारमा सार्वजनिक तथा निजी भवनहरुको लागि मध्यम तहको सेटब्याक तोक्ने	आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायले तोकेको एवं डिजाइन गरे अनुरूप नदी नियन्त्रण संरचना राख्न पर्ने
		खोल्सीको किनारमा सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदानको लागि सानो सेटब्याक तोक्ने	१० मि (पहाड) २० मि (तराई)

नोट : बाढी प्रभावित क्षेत्र = जल प्रवाह मार्ग (नदीका दुवै किनारा बीचको पानी बग्ने क्षेत्र) + बाढी प्रभावित क्षेत्र (बाढीको समयमा नदीको पानीले स्थायी किनारा नाघी जलमग्न हुने क्षेत्र, जहाँ कुनै पनि निर्माण कार्यलाई अनुमति दिइनेछैन) + बाढी प्रभावित क्षेत्र सँगैको भूभाग (बाढीको समयमा जलमग्न हुन सक्ने क्षेत्र, जहाँ केही विशेष निर्माण कार्य मात्र गर्न दिइनेछ, नभए निर्माण कार्यलाई निरुत्साहित गरिने क्षेत्र)

अन्य जलाशय क्षेत्रबाट सेटब्याक :

क्रम संख्या	जलाशयको किसिम	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
२.३.१	ताल	महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरु, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु तालको किनारमा निर्माण गर्दा ऐतिहासिक पानीको सतहबाट पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने । यदी पानीलाई माटोको बाधले छेकेको छ	५० मि वा सिपेज (ओसिन) बाट बच्च कायम गर्न पर्ने दूरीमा जुन बढी छ	ताल, पोखरी, नहर, सिमसार क्षेत्रको किनार नापीनक्सा (cadastral map) का अनुसार आधिकारिक

क्रम संख्या	जलाशयको किसिम	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
		भने सिपेजबाट बच्च तालको किनारबाट पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने ।		निकायले तोके बमोजिम हुनेछ
		तालको किनारमा सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदानको निर्माणका लागि न्यूनतम सेटब्याक कायम गर्ने ।	५ मि	
२.३.२	पोखरी	महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरु, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु पोखरीको किनारमा निर्माण गर्दा ऐतिहासिक पानीको सतहबाट पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने । सिपेज (ओसिन) बाट बच्च र वरिपरि घुम्न (circulation) को लागि पोखरीको किनारबाट पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने ।	१० मि वा सिपेज (ओसिन) बाट बच्च कायम गर्न पर्ने दूरीमा जुन बढी छ	
		पोखरीको किनारमा सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदानको निर्माणका लागि न्यूनतम सेटब्याक कायम गर्ने ।	५ मि	
		महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरु, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु र सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदानहरु नहरको किनारमा निर्माण गर्दा उचित		

क्रम संख्या	जलाशयको किसिम	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
२.३.३	नहर	सेटब्याक कायम गर्ने जसको कारण सिपेज (ओसिन) बाट जोगिन र सेवा सडकको प्रावधान गर्न सकिन्छ।		
		ठूला वा मूल नहर	२० मि (तटबन्ध (embankment) भए सोको फेदि (base) बाट वा सम्बन्धित निकायले निर्धारण गरेको वा सिपेज (ओसिन) बाट बच्न कायम गर्न पर्ने दूरीमा जुन बढी छ	
		साना वा शाखा नहर	१० मि (तटबन्ध (embankment) भए सोको फेदि (base) बाट वा सम्बन्धित निकायले निर्धारण गरेको वा सिपेज (ओसिन) बाट बच्न कायम गर्न पर्ने दूरीमा जुन बढी छ	
		कूलो	५ मि	
२.३.४	सिमसार	सबै संरचनाहरु : रणनीतिक संरचनाहरु, महत्वपूर्ण सामाजिक पूर्वाधारहरु, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु सिमसार क्षेत्रको किनारमा निर्माण गर्दा ऐतिहासिक पानीको सतह र सिपेज (ओसिन) बाट बच्न किनारबाट पर्याप्त सेटब्याक	५० मि वा सिपेज (ओसिन) बाट बच्न कायम गर्न पर्ने दूरीमा जुन बढी छ	ताल र सिमसारलाई बराबर महत्व दिइएको छ

क्रम संख्या	जलाशयको किसिम	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
		कायम गर्ने ।		
		सिमसार क्षेत्रको किनारमा सार्वजनिक पार्क, खुल्ला ठाउँ, खेलकुद मैदानको निर्माणका लागि न्यूनतम सेटब्याक कायम गर्ने ।	५ मि	

३.० जङ्गलबाट सेटब्याक :

क्रम संख्या	भू-उपयोग	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत	कैफियत
३.१	जङ्गल ■ मण्डनदेउपुर न.पा. क्षेत्रभित्र पर्ने बन कार्यालयमा दर्ता भएका सम्पूर्ण सामुदायिक तथा कवुलियती बनहरू	महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरू, सामाजिक पूर्वाधारहरू, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरू जङ्गल क्षेत्रको किनारमा निर्माण गर्दा पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने जसले वन्यजन्तु तथा वनस्पति र अन्य स्रोतहरूको संरक्षणको साथै आगलागीबाट बचाउँछ	कम्तिमा ५० मि. (पार्किंग सहित मुख्य सडकलाई असर नपर्ने गरि)	आर्टेरियल सडकको संभाव्यता रहने

४.० विशेष भू उपयोग र कार्यको लागि सेटब्याकको व्यवस्था :

उद्देश्य :

- मानव सिर्जित जोखिमहरूको न्यूनिकरण गर्ने
- सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक क्षेत्रको संरक्षण गर्ने

४.१ हाई टेन्सन लाइनबाट सेटब्याक :

क्रम संख्या	संरचना	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
४.१.१	हाई टेन्सन लाइन (HTL)	महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरु, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु हाई टेन्सन लाइनको नजिक निर्माण गर्दा केबुल या तारको छेउबाट पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने		विद्युत निवमावली २०५० (१९९३)
		२३० / ४०० - ११,००० भोल्ट	१.२५ मि	
		११,००० - ३३,००० भोल्ट	२.० मि	
		> ३३,००० भोल्ट	२.० मि + ०.३०५ मि हरेक थप ३३,००० भोल्टको लागि	

४.२ पेट्रोल पम्प सञ्चालनको लागि नर्म्स (Norms) र स्ट्यान्डर्ड (Standard) :

क्रम संख्या	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
४.२.१	पहुँचलाई सहज तुल्याउन पेट्रोल पम्पलाई प्रमुख सडकमा राख्ने	सडक अधिकार क्षेत्र २० मि भएको जिल्ला या आर्टेरियल सडकमा पेट्रोल पम्पलाई राख्ने	
४.२.२	खुल्ला क्षेत्र (buffer) कायम गर्न र गाडीको आवत जावतलाई सहज तुल्याउन पेट्रोल पम्पको जग्गाको क्षेत्रफल र सडक तिरको मोहडाको चौडाई तोक्ने	जग्गाको क्षेत्रफल : ७६२ वर्ग मि (न्यूनतम) सडक तिरको मोहडा : ३० मि (न्यूनतम)	(१.५ रोपनि वा २.२५ कट्टा)
४.२.३	पेट्रोल पम्पको स्थान तोक्दा सडकको चौवाटोबाट पर्याप्त दूरी कायम गर्ने र/वा आवसिय क्षेत्रबाट पनि पर्याप्त दूरी तोक्ने	१०० मि	

४.३ हयाण्ड पम्पको लागि नर्म्स (Norms) र स्ट्यान्डर्ड (Standard) :

क्रम संख्या	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
४.३.१	हयाण्ड पम्प जडान गर्दा फोहोर पानीको नालाबाट टाढा राख्ने र सडक सीमाबाट तोकिएको सेटब्याक छाडी घर आंगनको सुरक्षित स्थानमा राख्ने	कम्तिमा ३ मि. (सडक सीमाबाट)	हयाण्ड पम्पको दूरी घरको चर्पीबाट कम्तिमा १५ मी कायम गर्ने । हयाण्ड पम्पबाट निस्केको तरल फोहोरलाई घर वरिपरि जम्मा हुन नदिई नाला बनाई नजिकको खेत बारीमा निकास गर्ने ।

४.४ सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पूरातात्विक क्षेत्रबाट सेटब्याक :

क्रम संख्या	भू-उपयोग	नर्म्स (Norms)	स्ट्यान्डर्ड (Standard)	कैफियत
४.३.१	सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पूरातात्विक सम्पदा क्षेत्र	महत्वपूर्ण रणनीतिक संरचनाहरु, सामाजिक पूर्वाधारहरु, सार्वजनिक तथा निजी भवनहरु सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पूरातात्विक सम्पदा क्षेत्र को नजिक निर्माण गर्दा पर्याप्त सेटब्याक कायम गर्ने	कम्तिमा २० मि.	पूरातात्विक क्षेत्रको हकमा प्राचिन स्मारक ऐन २०१३ र पूरातत्व विभागको मापदण्ड अनुसार गर्ने

परिच्छेद ६

पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१८. पूर्वाधार आयोजना तर्जुमा: (१) स्थानियस्तरमा पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्बन्धी योजना, आयोजना, परियोजना तथा कार्यक्रमहरुको विकासका लागि योजना तर्जुमागरि नगर सभाबाट पारितगर्नु पर्नेछ ।
- (२) पूर्वाधार योजना तर्जुमा क्रममा देहाय बमोजिम उल्लेख गरि आयोजनाको विवरण तयार गर्नु पर्नेछ:-

- (क) आयोजनाको लक्ष्य
- (ख) आयोजनाबाट फाईदा पाउने जनताको संख्या र फाईदाको किसिम,
- (ग) आयोजना सम्पन्न गर्दा लाग्न सक्ने खर्च र श्रोत
- (घ) उपभोक्ताहरूबाट प्राप्त हुन सक्ने नगद, वस्तुगत श्रम र त्यस्तै अन्य योगदान,
- (ङ) उठ्न सक्ने सेवा शुल्क वा मर्मत सम्भार खर्च
- (च) निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका स्वरूप

१९. **लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने:** (१) नगरपालिकाले जुनसुकै सार्वजनिक निर्माण वा मर्मत सुधार कार्यको लागि बजेट विनियोजन गर्नु पूर्व प्राविधिक अध्ययन सर्भेक्षण गराई लागत अनुमान तयार गर्नु पर्नेछ ।

- (२) कुनै पनि निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागत अनुमान नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकतबाट स्विकृत गराएर मात्र निर्माण कार्य अघि बढाउनु पर्नेछ ।

२०. **पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन:** (१) नगरपालिका भित्र निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अनुसूची १ मा उल्लेखित पूर्वाधारहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिनेछ- :

- (क) रु. एक लाख सम्मका आयोजना वा कार्यक्रम सोभै वार्ताबाट
- (ख) संघिय तथा प्रदेश कानून बमोजिम सम्मको रकमको आयोजना वा कार्यक्रम उपभोक्ता समितिहरू मार्फत
- (ग) रु. साठी लाख सम्मका आयोजना वा कार्यक्रमस्थानीय निर्माण व्यवसायी मार्फत
- (घ) रु. साठी लाख भन्दा माथिका आयोजना वा कार्यक्रम संघीय ऐनले तोके बमोजिमका निर्माण व्यवसायी मार्फत
- (ङ) निजी लगानी परिचालन भई हुने निर्माण तथा व्यवस्थापन हुने कार्य साभेदारी मार्फत

२१. **उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न सकिने:** (१) संघिय तथा प्रदेश कानून बमोजिम सम्मको रकमको आयोजना वा कार्यक्रम निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्य गराउँदा सम्बन्धित लाभान्वित परिवारका सदस्यहरूको संलग्नतामा उपभोक्ता समिति गठन गरी सो समिति मार्फत गर्न सकिने छ ।
- (२) उपभोक्ता समितिको गठन स्थानीय लाभान्वित समुदायहरू मध्येबाट ५ देखि ९ जना सम्मको समिति गठन गरिने छ । यस्तो समितिमा न्यूनतम ३३ प्रतिशत महिला हुनुपर्ने छ ।
 - (३) उपभोक्ता समितिको कार्यकाल सो पूर्वाधार निर्माण वा मर्मत कार्य गर्न लाग्ने समयको दोब्बर हुने छ । निर्माण सकिएपछि पनि निर्माण अवधि वरावरकै बाँकी समय रेखदेख र सम्भारको जिम्मेवारी समेत सो समितिले लिने छ ।
 - (४) यस्तो समिति मार्फत गरिने निर्माण कार्यमा उपभोक्ताहरू ले न्यूनतम १५ नगद लागत सहभागिता र १५ प्रतिशत श्रमदान गर्नुपर्नेछ ।
 - (५) नगद सहभागीताको रकम सम्बन्धित उपभोक्ताहरूबाट उठाई समितिको खातामा जम्मा भएपछि मात्र नगरपालिकाले पहिलो किस्ता निकासो गर्ने छ ।
२२. **स्थानीय निर्माण व्यवसायी दर्ता गर्ने:** (१) नगरपालिकाले ६० लाख रूपैयाँ सम्मको पूर्वाधार निर्माण वा मर्मत सम्बन्धी कार्य गर्ने प्रयोजनका लागि नगरपालिका भित्र रहेका योग्यता पुगेका समूह वा व्यक्तिलाई स्थानीय निर्माण व्यवसायीको रूपमा दर्ता गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपरोक्त स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन ईच्छुक समूह वा व्यक्तिले व्यवसाय दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागि यस ऐन बमोजिम नगरपालिका कार्यालयमा आवेदन दिनु पर्नेछ ।
 - (३) उपदफा (२) बमोजिम उपयुक्त देखिएका समूह वा व्यक्तिलाई सम्बन्धित नगरपालिकामा निर्माण कार्य गर्ने ईजाजत सहितको व्यवसाय दर्ताको प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने छ ।
 - (४) उपदफा (२) बमोजिम दिइएको निर्माण व्यवसाय दर्ताको अभिलेख अद्यावधिक गराई राख्नु पर्नेछ । उपदफा (२) बमोजिम का स्थानीय

निर्माण व्यवसायीहरूले आफ्नो दर्ता प्रमाणपत्र हरेक आर्थिक वर्षको पहिलो ३ महिनाभित्र नवीकरण गराउनु पर्दछ ।

- (५) स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन देहायको योग्यता हुनुपर्नेछः
- (क) न्यूनतम रु. २ लाख सम्मको चालू पूँजी देखाई नगरपालिकामा व्यवसाय दर्ता भएको
- (ख) व्यक्ति वा व्यवसायको नाममा गत आर्थिक वर्षमा न्यूनतम रु. ५ लाख सम्म बैकीड कारोबार गरेको
- (ग) आफ्नो वा एकाघरको स्वामित्वमा रु. ३ लाख सम्मको निर्माण उपकरण चालू हालतमा रहेको ।

२३. स्थानीय निर्माण व्यवसायीबाट पूर्वाधार निर्माण गराइने : (१) नगरपालिकाले दफा २२ बमोजिमको स्थानीय निर्माण व्यवसायीहरू मार्फत रु. साठी लाख सम्मको काम गराउन सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि आपसी प्रतिस्पर्धाको आधारमा छनोट गर्न सक्ने छ ।
- (३) नगरपालिकामा दर्ता भएका व्यवसायीहरू मध्येबाट निर्माण कार्यका लागि देहायको व्यवस्था हुनेछ :
- क) रित पूर्वक नगरपालिकाको संक्षिप्त सूचीमा सूचिकृत व्यवसायीहरू मध्ये बाट १५ दिनको सूचनाबाट प्रस्ताव माग गर्न सकिने ।
- ख) प्रस्ताव माग गर्दा सम्बन्धित काम वा सेवाको प्रकृति, परिमाण, लाग्ने रकम र अन्य आवश्यक कुराहरू खुलाउनु पर्ने ।
- ग) न्यूनतम कबोल गर्ने व्यवसायीलाई आवेदनको म्याद समाप्त भएको ७ दिन भित्र सम्झौताका लागि आव्हान गर्ने ।
- घ) छानिएका व्यवसायीले कबोल रकमको १५% बैंक ग्यारेन्टी सहित सम्भ्रताको लागि आउनु पर्ने ।
- (४) स्थानीय निर्माण व्यवसायीले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नु पर्नेछ र अन्य निर्माण कुनै व्यवसायी सँग उपकरण गर्न सकिने छैन । कुनै कारणवश आफैले समयमा सो काम सम्पन्न गर्न नसक्ने भएमा सो कुराको सूचना नगरपालिकालाई दिनु पर्नेछ । त्यसरी सूचना प्राप्त

भएमा नगरपालिकाले सो सम्बन्धमा जाँच गरी सो सम्झौता तोडी बाँकी काम नियमानुसार गराउनु पर्दछ ।

- (५) स्थानीय निर्माण व्यवसायीले सम्पन्न गरेको प्रत्येक सार्वजनिक निर्माण कार्यको विवरण त्यस्तो कार्य गरेको प्रमाण प्राप्त गरेको मितिले पैतीस दिनभित्र नगरपालिका कार्यालयमा पेश गर्नु पर्दछ ।

२४. **पूर्वाधार मर्मत संभार कोष:** (१) नगरपालिका भित्र रहेका नगर स्तरीय वा केन्द्र/प्रदेश स्तरीय पूर्वाधारहरूको नियमित तथा आवश्यकता अनुसारको मर्मत गरी सेवा सुचारु गर्न पूर्वाधार मर्मत कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको कोषमा पूर्वाधार संरचना सडक, खानेपानी ईत्यादिबाट प्राप्त रोयल्टि रकमको ७ ५ प्रतिशत रकम दाखिला गरिनेछ ।

परिच्छेद ७

पूर्वाधार अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था

२५. **पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन :** (१) नगरपालिका क्षेत्र भित्र नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण हुने ठूला आयोजना तथा नगरपालिकाको आफ्नै बजेटबाट निर्माण हुने ३० लाख भन्दा माथि लागत हुने पूर्वाधार निर्माण एवं मर्मत सम्भार कार्यहरूको गुणस्तर र समयवद्ध प्रगति अनुगमन सम्बन्धि काम गर्नका लागि क्षेत्रका लाभान्वित परिवारका सदस्यहरू सम्मिलित एक पूर्वाधार अनुगमन समिति गठन गरिनेछ ।

- (२) पूर्वाधारअनुगमन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :
(क)	नगरपालिका उप प्रमुख	अध्यक्ष
(ख)	पूर्वाधारको मुख्य काम हुने वडाको वडाध्यक्ष	सदस्य
(ग)	स्थानीय विज्ञहरू मध्ये कार्यपालिकाले तोकेको एक महिला सहित २ जना	सदस्य
(घ)	नगरपालिकाको भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

२६. **समितिको बैठक र निर्णय:** (१) समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।
 (२) समितिको बैठक समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
२७. **अनुगमन पश्चात निर्देशन दिन सक्ने :** (१) पूर्वाधार अनुगमन समितिले निर्माण वा मर्मत कार्य गर्ने निकायबाट सो कार्यको प्रस्तावित गुणस्तर र समयवद्ध प्रगति तालिका प्राप्त गरि सो बमोजिम अनुगमन गरेर निर्माण व्यवसायीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।
 (२) केन्द्र र प्रदेश स्तरीय पूर्वाधार आयोजनाहरूको निर्माण र सञ्चालनको अवस्थाबारे सुभावा र सिफारिस गर्ने दायित्व समितिको हुनेछ ।
२८. **सहमति दिनुपर्ने:** नगरपालिका आफैले सञ्चालन गर्ने ३० लाख माथि लागत भएका पूर्वाधारहरूको निर्माण सम्पन्नता पश्चात निर्माण व्यवसायीलाई अन्तिम किस्ता भूक्तानी गर्न अनुगमन समितिको सहमति दिनु पर्नेछ ।
२९. **कारबाहीको सिफारिस गर्न सक्ने:** नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण कार्य भइरहेको प्रदेश सरकार वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको पूर्वाधार आयोजना अनुगमन गर्दा गुणस्तरमा कमजोरी भएको वा खण्डमा निर्माण व्यवसायीकै लापरवाहीका कारण निर्धारित समय भित्रको प्रगति नदेखिएमा अनुगमन समितिले सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीलाई कारबाहीका लागि प्रदेश वा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न सक्ने र आफ्नो नगरपालिका भित्र उक्त व्यवसायीलाई आगामी दिनमा काम नदिने ब्यवस्थाका लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।
३०. **कालो सूचीमा राख्ने:** (१) देहायको अवस्थामा नगरपालिका कार्यालयले सवै प्रकारका निर्माण व्यवसायीलाई भविष्यमा निर्माण कार्य नदिने गरि कालो सूचीमा राख्न सक्नेछ :
 (क) कुनै फौजदारी कसूरमा अदालतबाट दोषी ठहर भएमा,
 (ख) पूर्वाधार निर्माणको छनौट लागि भई संभौता गरेर ३ महिना सम्म काम शुरु नगरेमा

- (ग) सम्झौता अनुरूपको दायित्व पालना नगरेको सम्झौता बमोजिमको गुणस्तर नभएको कुरा पछि प्रमाणित भएमा,
- (घ) योग्यताको कागजात पेश गर्दा ढाँटी वा भुक्त्याई खरिद सम्झौता गरेको प्रमाणित हुन आएमा,
- (ङ) डर त्रास वा धम्की दिई खरिद प्रक्रियालाई प्रभावित गर्ने कार्य गरेमा
- (च) अन्य यस्तै कुनै कसूर गरेमा
- (२) उपरोक्त बमोजिम कालो सूचीमा राख्दा कसूरको गाम्भीर्यताको आधारमा कालो सूचीको अवधी तोक्न सकिनेछ ।

३१. **प्राविधिक मूल्यांकन गर्नु पर्ने:** (१) नगरपालिका भित्र निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधारहरूको प्राविधिक मूल्यांकन गरी पूर्वाधारको गुणस्तर सुनिश्चित गरीनेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्राविधिक जाँचको लागि आवश्यक प्रयोगशालाको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ८

सार्वजनिक निजी साभेदारीमा पूर्वाचार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन

३२. **निजी साभेदारीमा पूर्वाधारको विकास गर्न सक्ने :** (१) यस ऐन बमोजिम कुनै व्यक्ति, स्थानीय निर्माण व्यवसायी, संस्था वा कम्पनी संग नगरपालिकाले खानेपानी, विद्युत, सडक, सरसफाई संग सम्बन्धित संरचना वा पूर्वाधारहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा निजी लगानीकर्ता संग साभेदारी गर्न सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले पूर्वाधारको अवस्था, आवश्यकता र उपयोगिताको आधारमा देहाय बमोजिमका विभिन्न मोडेलहरू अवलम्बन गरी निजी साभेदार संग लगानी प्राप्त गर्न र प्रतिफल बाँडफाँड गर्ने गरी निश्चित अवधिका लागि सम्झौता गर्न सक्नेछ- :

- (क) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन : अधिकतम ५ वर्षका लागि
- (ख) निर्माण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण: ७ देखि १५ वर्षका लागि

- (ग) निर्माण, स्वामित्वकरण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : १५ देखि २० वर्षका लागि
- (घ) लिज वा कन्सेसन: सम्भौतामा तोकिए बमोजिम वा अधिकतम २२ वर्ष ।

३३. **प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्ने:** (१) नगरपालिकाले दफा (२२) बमोजिम पूर्वाधार संरचनाहरूको निर्माण वा मौजुदा संरचनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि मनसायपत्र वा प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा नीजि व्यवसायीले साभेदारीको स्वरूपको आधारमा देहायका विवरणहरू खोली प्रस्ताव पेश गर्नु पर्दछ :

- (क) निर्माण गर्नु पर्ने वा सञ्चालन गर्नु पर्ने पूर्वाधारको विवरण
- (ख) अनुमानित लागत
- (ग) वित्तिय श्रोत
- (ग) वातावरणीय प्रतिवेदन (आवश्यक भएको अवस्थामा)
- (घ) कार्यान्वयनका विवरण
- (ङ) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिम र जोखिम न्यून गर्ने प्रस्तावित उपायहरू,
- (च) परियोजनाको नक्सा तथा ड्रइङ, डिजाईन
- (छ) प्रस्तावित शुल्क करार अवधी

३४. **प्रस्ताव छनोट र संभौता:** (१) प्राप्त भएका प्रस्तावउपर नगरपालिकाले विज्ञ टोलीद्वारा तपसीलका आधारहरूमा मूल्यांकनकागराई प्रस्ताव छनोट गर्न सक्नेछ:

- (क) पूर्वाधारबाट उपलब्ध हुने सुविधाको गुणस्तर
- (ख) प्रस्तावित निजी लगानी
- (ग) सेवा शुल्क र रोयल्टि रकम
- (घ) लिज अवधी
- (ङ) प्रविधीको नौलोपन, स्थानीय रोजगारीको अवसर बृद्धि

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित आधारहरूबाट उपयुक्त देखिएको प्रस्तावक संग नगरपालिकाले अवधि किटान गरि साभेदारी सम्भौता गर्न सक्नेछ ।

३५. **संचालन तथा व्यवस्थापन:** (१) संभौता अवधिभरी पूर्वाधार संरचनाको संचालन तथा व्यवस्थापनको दायित्व सम्बन्धीत साभेदारको हुनेछ । सम्भौतमा हेरफेर गर्नुपरेमा निजी साभेदार वा नगरपालिकाको तर्फबाट एक अर्कालाई प्रस्ताव गर्नुपर्ने र आपसी समभदारीबाट बुँदाहरूमा हेरफेर हुन सक्ने छ ।

परिच्छेद ९

वातावरण, भूसंरक्षण तथा बैकल्पिक उर्जा

३६. **वातावणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नगरपालिकाले ६० लाख देखि १० करोड सम्म लागत भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको वातावणीय परिक्षण १० करोड भन्दा माथिको लागत भएका पूर्वाधारहरूमा वातावरण प्रभाव मूल्यांकन गराउनु पर्ने छ ।

(२) आयोजनाको वातावणीय परिक्षण र स्विकृति नगरपालिका स्वयंले गर्न सक्नेछ ।

(३) वातावणीय परिक्षण प्रतिवेदन स्विकृतिको लागि सोको प्रतिलिपि नगरपालिकाको सार्वजनिक सूचना पाटीमा टाँस गरी ७ दिनको म्याद सहित सूभाब माग गर्नुपर्नेछ ।

३७. **बैकल्पिक ऊर्जालाई प्रोत्साहन:** पूर्वाधार सेवा सुविधाको निर्माण तथा विस्तारमा बैकल्पिक उर्जालाई प्रोत्साहन गर्नुपर्ने छ ।

(१) कुनै घरमा सोलार, वायोग्याँस, सुधारिएको चुल्हो लगायतका बैकल्पिक उर्जा जडान गर्नुअघि वडा कार्यालय मार्फत नगरपालिकामा जानकारी गराउनु पर्ने छ । यसरी जानकारी नगराएमा सरकारबाट पाउने अनुदान वा सहयोग दिइने छैन ।

- (२) घरेलु सौचालयलाई बायोग्याँस उत्पादनमा प्रयोग गर्ने वा सेप्टिक टैंक बनाउने घरधुरीलाई सम्पत्ति कर वा मालपोतमा १० प्रतिशत सम्म छुट दिन सक्ने छ ।

३८. भूक्षय नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यगर्न सक्ने: (१) नगरपालिका भित्रको भूक्षयग्रस्त सार्वजनिक जग्गा, खोला पाखो किनार वा सडक किनारामा वाँस तथा फलफूलजन्य वनस्पतिको रोपण गर्न स्थानीय समूदायलाई अनुमति दिन सक्नेछ ।

- (२) यस्तो कार्यका लागि सम्बन्धित क्षेत्रका व्यक्ति वा समूहले स्थान तोकी वृक्षारोपणका लागि नगरपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।
- (३) वृक्षारोपणका लागि प्रस्तावित क्षेत्र व्यक्तिले चर्चेको जमीन वा अन्य सार्वजनिक आवागमनमा बाधा पुर्याउने खालको हुनु हुँदैन ।
- (४) प्रस्तावित स्थल उपयुक्त देखेमा नगरपालिकाले अधिकतम ७ वर्षका लागि वृक्षारोपण गर्न र सो को उत्पादन उपयोग गर्न अनुमति प्रदान गर्ने छ ।
- (५) उपरोक्त बमोजिम अनुमति दिँदा सडक छेउको हकमा सम्बन्धीत सधियारलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
- (६) नदी, खोला क्षेत्रमा करीडोर मार्गको निर्माण गरी नदी कटान रोकथामको लागि बायो ईन्जिनियरिङ कार्यलाई प्राथमिकता दिने ।

३९. फोहरमैला तथा फोहरपानी व्यवस्थापन: (१) नगरपालिका भित्र उत्सर्जन हुने ठोस तथा तरल फोहरहरूलाई यथोचित व्यवस्थापनको लागि व्यवस्थित कार्य योजना बनाउनु पर्नेछ । नियमावली बमोजिम उक्त कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

- (२) नगरपालिका भित्र फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माण गर्न अन्य नगरपालिका संग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

४०. नगर यातायात सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने :

- (१) नगर यातायात को सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्ने, यसको दिर्घकालिन गुरुयोजना निर्माण गर्ने, यसको व्यवस्थापनाको लागि नगरले सुबिधायुक्त बसपार्क क्षेत्र तोक्न सक्ने ।

- (२) नगरपालिका भित्र फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माण गर्न अन्य नगरपालिका संग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद १०

विविध

४०. **अन्तर स्थानीय समन्वय:** (१) एक भन्दा बढी नगरपालिका जोडिने वा सरोकार राख्ने पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्यका लागि नगर कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराई गर्नु पर्नेछ ।
४१. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने:** यस ऐनमा लेखिएको विषयमा यसै ऐन बमोजिम र अन्य विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
४२. **नियम बनाउन सक्ने :** यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका व कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।
४३. **बचाऊ:** यस ऐनको उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम यस अघि भएका कार्यहरु यसै ऐन बमोजिम भएको मानिनेछ ।

अनुसूची (१)

दफा २ (च) सँग सम्बन्धित

- (क) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ख) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, भोलुङ्गे पुल, पुल पुलेसा, सिंचाई र तटबन्द सम्बन्धी स्थानीय तह गुरुयोजना तर्जुमा, निर्माण/स्तरोन्नतीको आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मत सम्भार र नियमन
- (ग) स्थानीय स्तरमा टूली बस, ट्राम जस्ता मध्यम स्तरका मास ट्रान्जिट प्रणालीको नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (घ) राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारको उपयोग गरी महानगरीय (मेट्रोसिटी) क्षेत्रभित्र शहरी रेल सेवा संचालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार, समन्वय, सहकार्य
- (ङ) स्थानीय स्तरमा यातायात सुरक्षा व्यवस्थापन र नियमन
- (च) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (छ) खानेपानी महशुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धी
- (ज) साना जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- (ट) स्थानीय खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ठ) स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, संचालन र नियमन
- (ड) स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको संचालन र मर्मत सम्भार, सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन व्यवस्थापन
- (ढ) स्थानीय तटबन्द नदी पहिरो नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र नियमन

- (ण) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- (त) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रवर्द्धन
- (थ) नगर भ्यु टावर, होम स्टे, पर्यटन विकास, प्रवर्धन, यस सम्बन्धी गुरु योजना ।
- (द) नगर हस्पिटल, वडा स्तरमा खेल्कुद मैदान, अपाङ्ग मैत्री संस्थागत संरचना निर्माणको व्यवस्थापन, संचालन र नियमन
- (ध) औद्योगिक मेला, नगर प्रमुख रनीड सिल प्रतियोगिता, व्यवस्थापन, संचालन र नियमन

आज्ञाले,
(भीमकान्त शर्मा)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत